

ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ КОМПІТЕТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

АБЕТКА ПЕНСІОНЕРА

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОСІБНИК

Чернігів

2012

Посібник «Абетка пенсіонера» розроблено та видано Чернігівським громадським комітетом захисту прав людини в рамках реалізації проекту «Захист прав соціально вразливих верств населення в Чернігівській області».

Це видання стало можливим завдяки проекту «Розвиток громадянського суспільства», який впроваджується Програмою розвитку ООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії протягом 2009-2012рр.

Думки, висновки чи рекомендації належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

УПОРЯДНИКИ:

Піддубна Наталія Олександрівна – юрист Чернігівського громадського комітету захисту прав людини ;

Тарасов Віктор Володимирович – виконавчий директор Чернігівського громадського комітету захисту прав людини.

© Чернігівський громадський комітет захисту прав людини, 2012

ISBN 966-8701-00-3

ЗМІСТ

1. Що таке пенсія	4
2. Пенсія за віком	5
3. Пенсія по інвалідності	8
4. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника.....	11
5. Пенсія за вислугою років	13
6. Пенсія для «чорнобильців».....	14
7. Ветерани праці.....	15
8. Соціальна допомога.....	16
9. Виплата пенсій.....	17
10. Перерахунок та виплата пенсій у 2012 році.....	18

Що таке пенсія

Пенсія - це ваша страховка на час, коли ви перестанете працювати. Розмір вашої пенсії залежить від багатьох умов: розміру заробітної плати за час роботи, пенсійного стажу і віку, в якому ви вийшли на пенсію.

Якщо ви працюєте, то згідно з українським законодавством ви застраховані в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Це означає, що роботодавець вносить платежі в державний пенсійний фонд – 34.7 % з фонду заробітної плати плюс 3.6 % з вашої заробітної плати.

Час, протягом якого проводилися відрахування до бюджету Пенсійного фонду, називається страховим стажем. Інформація про страховий стаж заноситься у відомості Пенсійного фонду і в вашу трудову книжку. Тому трудовий стаж прийнято вважати страховим.

Чи зараховується час служби в армії в страховий стаж?

Відповідно до Закону України «Про обов'язкове державне пенсійне страхування» люди, що проходять строкову військову службу, застраховані в системі обов'язкового пенсійного страхування. Отже, термін служби в армії зараховується до страхового стажу.

Чи зараховується період навчання у вузі до страхового стажу?

Освіта до 1 січня 2004 року в вузі (стаціонар) і в середніх спеціальних навчальних закладах (стаціонар), на курсах з підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі при наявності запису в трудовій книжці вважається страховим стажем, а з 1 січня 2004 року - немає.

ВАЖЛИВО! Якщо ви вчитеся у вузі (стаціонар) і в середніх спеціальних навчальних закладах (стаціонар), на курсах з підготовки кадрів, підвищення кваліфікації та перекваліфікації, в аспірантурі, докторантурі і клінічній ординатурі, то можете на добровільній основі брати участь в системі обов'язкового державного страхування. Для цього потрібно укласти договір з Пенсійним фондом терміном не менш ніж на один рік. Мінімальний розмір страхових внесків – 34.7 % від мінімального розміру заробітної плати, встановленого на момент оплати. Існують чотири види пенсій:

- пенсія за віком - призначається при досягненні пенсійного віку та за наявності необхідного страхового стажу;

- пенсія по інвалідності - призначається при повної або часткової втрати працездатності незалежно від того, коли настала інвалідність;
- пенсія у зв'язку з втратою годувальника - виплачується членам сім'ї померлого;
- пенсія за вислугу років - виплачується окремим категоріям громадян, робота яких привела до втрати професійної працездатності до того, як настав право на пенсію за віком.

Крім того ...

Законом України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» передбачена пенсія громадянам, які мають значні заслуги у сфері державної, громадської або господарської діяльності, досягнення у галузі науки, культури, освіти, охорони здоров'я, фізкультури і спорту тощо (Пенсія за особливі заслуги встановлюється як надбавка до основної пенсії).

Пенсія за віком

Особи мають право на призначення пенсії за віком після досягнення віку 60 років та наявності страхового стажу не менше 15 років.

До досягнення віку, встановленого Законом України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування», право на пенсію за віком мають жінки 1961 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

- ✓ 55 років - які народилися до 30 вересня 1956 року включно;
- ✓ 55 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1956 року по 31 березня 1957 року;
- ✓ 56 років - які народилися з 1 квітня 1957 року по 30 вересня 1957 року;
- ✓ 56 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1957 року по 31 березня 1958 року;
- ✓ 57 років - які народилися з 1 квітня 1958 року по 30 вересня 1958 року;
- ✓ 57 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1958 року по 31 березня 1959 року;
- ✓ 58 років - які народилися з 1 квітня 1959 року по 30 вересня 1959 року;
- ✓ 58 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1959 року по 31 березня 1960 року;
- ✓ 59 років - які народилися з 1 квітня 1960 року по 30 вересня 1960 року;
- ✓ 59 років 6 місяців - які народилися з 1 жовтня 1960 року по 31 березня 1961 року;
- ✓ 60 років - які народилися з 1 квітня 1961 року по 31 грудня 1961 року.

Пенсія за віком має свої особливості при оформленні та розрахунку.

1. Оформлення пенсії

Якщо ви працюєте, то вам слід подати заяву про призначення пенсії роботодавцю (власнику підприємства, організації, установи).

Якщо на момент виходу на пенсію ви не працюєте, заяву потрібно подавати в районне управління Пенсійного фонду за своїм місцем проживання (адреси управлінь см. в кінці брошури).

Заява про оформлення пенсії за віком потрібно подавати не раніше ніж за один місяць до досягнення пенсійного віку.

Для **оформлення пенсії за віком** у районне управління Пенсійного фонду потрібно подати **такі документи**:

- заяву про призначення пенсії;
- документи, що підтверджують стаж (трудова книжка. Якщо трудової книжки немає, то військовий квиток, довідки, виписки з наказів та інші документи, що містять інформацію про стаж);
- довідку про заробітну плату (дохід);
- паспорт;
- ідентифікаційний код;
- посвідчення учасника бойових дій; довідку медико-соціальної експертної комісії про встановлення інвалідності;
- свідоцтва про народження дітей;
- документи про визнання вас ветераном війни, про те, що ви маєте особливі заслуги перед Батьківщиною або що на вас поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- документи, що підтверджують особливі трудові заслуги перед Батьківщиною;
- документи про визнання вас реабілітованим або про те, що ви є членом сім'ї реабілітованого.

2. Розмір пенсії

На основі даних про заробітну плату і даних про страховий стаж визначається коефіцієнт заробітної плати і коефіцієнт страхового стажу. Чим більше ваша заробітна плата і стаж, тим вище коефіцієнт і більше розмір пенсії (Закон «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»).

Розмір пенсії у державних службовців - 80% від суми посадового окладу з урахуванням надбавок і премій, передбачених Законом України «Про державну

службу», без обмеження розміру пенсії. При цьому повинні бути дотримані наступні умови:

1) пенсійний вік: 60 років

2) загальний страховий стаж: для чоловіків - 35 років, для жінок - 30 років, у тому числі:

- не менше 10 років стажу на державній службі і на момент досягнення пенсійного віку робота на державній службі;
- або не менше 20 років на державній службі незалежно від місця роботи на момент досягнення пенсійного віку.

Якщо ж ви пропрацювали на державній службі більше десяти років, то пенсія збільшується на 1% заробітної плати за кожний повний наднормативний робочий рік, але не більше 90% посадового окладу з урахуванням надбавок і премій.

Військовослужбовцям пенсія розраховується відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб». Розмір пенсії залежить від військового звання і трудового стажу.

Науковцям пенсія нараховується відповідно до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». Пенсії призначаються після досягнення чоловіками віку 62 роки за наявності стажу наукової роботи не менш як 20 років, жінками - пенсійного віку, встановленого Законом України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення, за наявності стажу наукової роботи не менш як 15 років. До досягнення віку, встановленого цим абзацом, право на пенсію за віком мають чоловіки - наукові (науково-педагогічні) працівники 1955 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

60 років - які народилися по 31 грудня 1952 року;

60 років 6 місяців - які народилися з 1 січня 1953 року по 31 грудня 1953 року;

61 рік - які народилися з 1 січня 1954 року по 31 грудня 1954 року;

61 рік 6 місяців - які народилися з 1 січня 1955 року по 31 грудня 1955 року.

Розмір пенсії розраховується таким чином: 80% від заробітної плати наукового працівника (на момент оформлення пенсії) та на яку відповідно до законодавства нараховується збір на обов'язкове державне пенсійне страхування (внески).

ВАЖЛИВО!

Щоб отримувати гарантований мінімальний розмір пенсії за віком, чоловік повинен напрацювати страховий стаж 35 років, жінка - 30 років.

Крім того ...

Якщо ваш страховий стаж більше, тобто у чоловіка більше 35 років, а у жінки більше 30 років, то за кожний повний наднормативний робочий рік розмір пенсії збільшується на 1% від основного розміру пенсії. Але ця надбавка не може перевищувати 1% мінімального розміру пенсії за кожен відпрацьований рік.

Розмір пенсії може змінитися в таких випадках:

- якщо за попередній рік збільшився розмір середньої заробітної плати в Україні (за даними Міністерства статистики України);
- якщо збільшився розмір прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб. Перерахунок пенсії проводиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму;
- якщо ви продовжили працювати після призначення пенсії. Перерахунок проводиться з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії. Кожен наступний перерахунок проводиться не раніше ніж через два роки з урахуванням страхового стажу після моменту призначення пенсії.

3. Перерахунок пенсії

Заява про перерахунок пенсії подається до районного управління Пенсійного фонду разом з трудовою книжкою та довідкою про заробітну плату (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв та за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000.

ВАЖЛИВО! Кожен наступний перерахунок проводиться не раніше ніж через два роки з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії.

Перерахунок пенсії проводять фахівці районних управлінь Пенсійного фонду.

Пенсія по інвалідності

Пенсія по інвалідності призначається при повної або часткової втрати працездатності незалежно від того, коли настала інвалідність. При розрахунку розміру пенсії враховується страховий стаж, необхідний для призначення пенсії.

Інваліди мають право на пенсію по інвалідності за наявності такого страхового стажу на момент настання інвалідності або на момент звернення за пенсією:

для інвалідів I групи:

до досягнення особою 25 років включно - 1 рік;

від 26 років до досягнення особою 28 років включно - 2 роки;
від 29 років до досягнення особою 31 року включно - 3 роки;
від 32 років до досягнення особою 34 років включно - 4 роки;
від 35 років до досягнення особою 37 років включно - 5 років;
від 38 років до досягнення особою 40 років включно - 6 років;
від 41 року до досягнення особою 43 років включно - 7 років;
від 44 років до досягнення особою 48 років включно - 8 років;
від 49 років до досягнення особою 53 років включно - 9 років;
від 54 років до досягнення особою 59 років включно - 10 років;

для інвалідів II та III груп:

до досягнення особою 23 років включно - 1 рік;
від 24 років до досягнення особою 26 років включно - 2 роки;
від 27 років до досягнення особою 28 років включно - 3 роки;
від 29 років до досягнення особою 31 року включно - 4 роки;
від 32 років до досягнення особою 33 років включно - 5 років;
від 34 років до досягнення особою 35 років включно - 6 років;
від 36 років до досягнення особою 37 років включно - 7 років;
від 38 років до досягнення особою 39 років включно - 8 років;
від 40 років до досягнення особою 42 років включно - 9 років;
від 43 років до досягнення особою 45 років включно - 10 років;
від 46 років до досягнення особою 48 років включно - 11 років;
від 49 років до досягнення особою 51 року включно - 12 років;
від 52 років до досягнення особою 55 років включно - 13 років;
від 56 років до досягнення особою 59 років включно - 14 років.

ВАЖЛИВО! Якщо інвалідність настала в період служби в армії, то пенсія по інвалідності призначається незалежно від наявності страхового стажу.

1. Оформлення пенсії

Якщо ви працюєте, то вам слід подати заяву про призначення пенсії роботодавцю (власнику підприємства, організації, установи).

Якщо на момент виходу на пенсію ви не працюєте, заяву потрібно подавати в районне управління Пенсійного фонду за місцем проживання (адреси управлінь см. в кінці брошури).

Для **оформлення пенсії по інвалідності** вам потрібно подати до районного управління Пенсійного фонду **такі документи**:

- заяву про призначення пенсії;
- документи, що підтверджують стаж;
- паспорт;
- ідентифікаційний код;
- довідку про заробітну плату (дохід);
- довідку з медико-соціальної експертної комісії про визнання інвалідом (надсилається органами МСЕК до районного управління Пенсійного фонду);
- документи про визнання вас ветераном війни, про те, що ви маєте особливі заслуги перед Батьківщиною або що на вас поширюється дія Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- документи про визнання вас реабілітованим або про те, що ви є членом сім'ї реабілітованого.

2. Розмір пенсії

Порядок розрахунку пенсії по інвалідності

Спочатку розраховується пенсія за віком. В залежності від того, якої групи інвалідність, береться відсоток, який виплачується пенсіонерові:

- інвалідам I групи - 100% пенсії за віком;
- інвалідам II групи - 90% пенсії за віком;
- інвалідам III групи - 50% пенсії за віком.

Непрацюючі інваліди II групи за їх вибором мають право на призначення пенсії по інвалідності в розмірі пенсії за віком, за наявності такого страхового стажу:

у жінок - 20 років, а у чоловіків - 25 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 46 років включно;

у жінок - 21 рік, а у чоловіків - 26 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 48 років включно;

у жінок - 22 роки, а у чоловіків - 27 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 50 років включно;

у жінок - 23 роки, а у чоловіків - 28 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 53 років включно;

у жінок - 24 роки, а у чоловіків - 29 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 56 років включно;

у жінок - 25 років, а у чоловіків - 30 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 59 років включно.

Розмір пенсії може змінитися в таких випадках:

- якщо за попередній рік збільшився розмір середньої заробітної плати в Україні (за даними Міністерства статистики України);
- якщо збільшився розмір прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб. Перерахунок пенсії проводиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму;
- якщо ви продовжили працювати після призначення пенсії. Перерахунок проводиться з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії. Кожен наступний перерахунок проводиться не раніше ніж через два роки з урахуванням страхового стажу після моменту призначення пенсії.

3. Перерахунок пенсії

Заява про перерахунок пенсії подається до районного управління Пенсійного фонду разом з трудовою книжкою та довідкою про заробітну плату (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв та за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 . Також пенсію можна перерахувати на підставі заробітної плати, з якої була розрахована пенсія.

ВАЖЛИВО! Кожен наступний перерахунок проводиться не раніше ніж через два роки з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії.

Перерахунок пенсії проводять фахівці районних управлінь Пенсійного фонду.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності, а в разі смерті пенсіонера або осіб, смерть яких настала в період проходження строкової військової служби - незалежно від тривалості страхового стажу. При цьому дітям пенсія у зв'язку з

втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

ВАЖЛИВО! Якщо смерть настала в період проходження строкової військової служби або годувальник був пенсіонером, то пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від наявності страхового стажу.

1. Оформлення пенсії

Щоб оформити пенсію, потрібно написати заяву про призначення пенсії власнику підприємства, на якому працював годувальник.

Для оформлення пенсії у зв'язку з втратою годувальника вам потрібно подати до районного управління Пенсійного фонду **такі документи:**

- паспорт;
- документи, що засвідчують родинні стосунки з померлим годувальником;
- свідоцтво реєстрації актів громадянського стану про смерть годувальника або рішення суду про визнання його безвісно відсутнім;
- документи про вік годувальника сім'ї (якщо вік не зазначений у свідоцтві про смерть);
- документи, що підтверджують стаж померлого годувальника;
- довідку про заробіток померлого годувальника;
- довідку про утриманні, якщо пенсія призначається непрацездатним членам сім'ї;
- довідки навчальних закладів, якщо хтось з членів сім'ї навчається;
- довідку про те, що один з батьків, дідусь, бабуся, брат або сестра померлого зайняті доглядом за дітьми померлого, які не досягли 8 років;
- рішення органів опіки про призначення вас опікуном;
- документи про визнання вас ветераном війни, про те, що ви маєте особливі заслуги перед Батьківщиною або що на вас поширюється дія Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- документи про визнання вас реабілітованим або про те, що ви є членом сім'ї реабілітованого.

ВАЖЛИВО! Дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від того, чи перебували вони на утриманні у годувальника чи ні.

2. Розмір пенсії

Розмір пенсії залежить від кількості непрацездатних членів сім'ї померлого:

- на одного члена сім'ї - 50% пенсії за віком померлого годувальника;
- на двох і більше членів сім'ї - 100% пенсії за віком померлого годувальника.

Розмір пенсії може змінитися в таких випадках:

- якщо за попередній рік збільшився розмір середньої заробітної плати в Україні (за даними Міністерства статистики України);
- якщо збільшився розмір прожиткового мінімуму для непрацевдатних осіб.

Перерахунок пенсії проводиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму.

3. Перерахунок пенсії

Заява про перерахунок пенсії подається до районного управління Пенсійного фонду.

Перерахунок пенсії проводять фахівці районних управлінь Пенсійного фонду.

Пенсія за вислугою років

Пенсія за вислугою років призначається окремим категоріям громадян. У тому числі пенсію отримують деякі працівники авіації, водії вантажівок, артисти театру, спортсмени та інші. Оформлення і розрахунок пенсії виробляють відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення».

1. Оформлення пенсії

Якщо ви працюєте, то вам слід подати заяву про призначення пенсії роботодавцю (власнику підприємства, організації, установи).

ВАЖЛИВО! Пенсія за вислугу років призначається у випадку, якщо ви йдете з роботи, яка дає право на цю пенсію.

Якщо на момент виходу на пенсію ви не працюєте, заяву потрібно подавати в районне управління Пенсійного фонду за місцем проживання.

Для оформлення пенсії за вислугу років вам потрібно подати до районного управління Пенсійного фонду **такі документи:**

- заяву про призначення пенсії;
- документи про загальний та спеціальний трудовий стаж;
- довідку про заробітну плату (дохід);
- паспорт;
- ідентифікаційний код;

- довідку про те, що у вас на утриманні знаходяться недієздатні члени сім'ї;
- документи про визнання вас ветераном війни, про те, що ви маєте особливі заслуги перед Батьківщиною або що на вас поширюється дія Закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- документи про визнання вас реабілітованим або про те, що ви є членом сім'ї реабілітованого.

2. Розмір пенсії

Залежить від місця роботи, страхового стажу, розміру заробітної плати та наявності пільг при розрахунку стажу роботи.

3. Перерахунок пенсій

Заява про перерахунок пенсії подається до районного управління Пенсійного фонду разом з трудовою книжкою та довідкою про заробітну плату (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв та за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000.

Перерахунок пенсії проводять фахівці районних управлінь Пенсійного фонду.

Пенсія для «чорнобильців»

Як нараховується стаж роботи та пенсія учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС?

За законом України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (ст. 56) час роботи по ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у зоні відчуження зараховується до трудового стажу та вислуги років таким чином:

- До 1 січня 1988 року - в потрійному розмірі;
- З січня 1988 року до 1 січня 1993 року - в полуторному розмірі (у тому числі за списком № 1).

Відповідно до ст. 49 цього закону особам, які відносяться до 1, 2, 3, 4 категорій, призначається державна пенсія та додаткова пенсія за шкоду здоров'ю, яка призначається після виникнення права на державну пенсію.

Відповідно до ст. 50 вищевказаного закону "Особам, віднесеним до категорії 1, призначається щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, у розмірах:

- ✓ інвалідам I групи - 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- ✓ інвалідам II групи - 20 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність;
- ✓ інвалідам III групи, дітям-інвалідам, а також хворим внаслідок Чорнобильської катастрофи на променево хворобу - 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Відповідно до ст. 51 "Особі, віднесеному до категорії 2, щомісячна додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, призначається в розмірі 15 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Особам, віднесеним до категорії 3, додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, призначається в розмірі 10 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Особам, віднесеним до категорії 4, додаткова пенсія за шкоду, заподіяну здоров'ю, призначається в розмірі 5 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Ветерани праці

Ветерани праці - це люди, які пропрацювали в державних установах, у сфері народного господарства, в організаціях і об'єднаннях, мають відповідний трудовий стаж (чоловіки - 40 років, жінки - 35 років) і досягли пенсійного віку. А також громадяни, яким призначені пенсії на пільгових умовах, пенсіонери, нагороджені медаллю "Ветеран праці" за законодавством колишнього Союзу РСР та інваліди I і II груп, які одержують пенсії по інвалідності, якщо вони мають стаж роботи не менше 15 років.

Пільги ветеранам праці:

- 1) при виході на пенсію чи зміні місця роботи ви можете користуватися послугами поліклінік, до яких були прикріплені на попередньому місці роботи;
- 2) ви маєте право на першочергове безплатне зубопротезування;
- 3) ви маєте переважне право на забезпечення санаторно-курортним лікуванням. Якщо ви самі оплатили лікування, то маєте право на компенсацію вартості санаторно-курортного лікування в порядку і розмірах, визначених Кабміном;
- 4) ви маєте право щороку обстежуватися в медичних установах і спостерігатися в диспансерах з залученням необхідних спеціалістів;

- 5) ви маєте першочергове право на обслуговування в лікувально-профілактичних установах, аптеках та першочергове право на госпіталізацію;
- 6) ви можете використовувати чергову щорічну відпустку у зручний для вас час, а також отримати додаткову відпустку без збереження зарплати строком до двох тижнів на рік;
- 7) ви маєте переважне право на отримання житлової площі, якщо маєте потребу в поліпшенні житлових умов. У вас є переважне право на відведення земельних ділянок для індивідуального будівництва та садівництва. А також право на першочерговий ремонт жилих будинків і квартир, забезпечення паливом;
- 8) ви маєте першочергове право на одержання позики на індивідуальне (кооперативне) житлове будівництво. При цьому позику можна погасити протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Також ви маєте право на першочергове одержання позики для будівництва або придбання дачних будиночків та благоустрою садових ділянок;
- 9) ви маєте переважне право на вступ до садівничих суспільств (кооперативи), кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів;
- 10) ви маєте переважне право на встановлення домашніх телефонів;
- 11) ви звільняєтесь від плати за землю та сплати земельного податку;
- 12) вам покладений безкоштовний проїзд усіма видами міського транспорту, автомобільним транспортом (крім таксі) в сільській місцевості, а також ж / д і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських маршрутів.

Соціальна допомога

Раніше законодавством була передбачена соціальна пенсія. Сьогодні частково її функцію виконує соціальна допомога.

Ви маєте право на державну соціальну допомогу, якщо

- досягли певного віку (чоловіки - 63 років, жінки - 58 років);
- не отримуєте пенсію і соціальні виплати;
- ви є малозабезпеченою особою, тобто ваш дохід менше прожиткового мінімуму.

Розмір державної соціальної допомоги встановлюється в залежності від розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб:

- ✓ жінкам, яким присвоєно звання «Мати-героїня», -100% прожиткового мінімуму;
- ✓ особам, які досягли віку: чоловіки - 63 років, жінки - 58 років, - 30%;
- ✓ інвалідам I групи - 100%;
- ✓ інвалідам II групи - 80%;
- ✓ інвалідам III групи - 60%.
- ✓ священнослужителям, церковнослужителям та особам, які протягом не менше десяти років до введення в дію Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації" займали виборні або за призначенням посади у релігійних організаціях, офіційно визнаних в Україні та легалізованих згідно з законодавством України, за наявності архівних документів відповідних державних органів та релігійних організацій або показань свідків, які підтверджують факт такої роботи, - 50 %;

Виплата пенсій

Чи регулярно ви отримуєте пенсію? Згідно з українським законодавством пенсії повинні виплачуватися вчасно та в повному обсязі. Якщо цього не відбувається, ви можете подати скаргу до органів Пенсійного фонду і відстояти своє право отримувати пенсію в повному обсязі і своєчасно.

Пенсія повинна виплачуватися щомісяця не пізніше 25-го числа за місцем проживання, яке ви вказуєте в заяві. Як правило, пенсію видають у відділеннях «Укрпошти» або «Ощадбанку».

Крім того ...

Існують банківські програми, які передбачають отримання пенсії через банкомати або каси банку. Для цього потрібно укласти договір з банком і написати заяву до Пенсійного фонду, щоб вашу пенсію перераховували на банківський рахунок.

Документи, необхідні для отримання пенсії

Щоб отримати пенсію, потрібно пред'явити документ, що підтверджує вашу особистість.

Як можна отримати пенсію при зміні місця проживання

При переїзді на постійне або тимчасове місце проживання пенсійна справа пересилається в управління Пенсійного фонду за новим місцем проживання. Для цього потрібно подати заяви до управлінь Пенсійного фонду за старим і новим місцям проживання.

Якщо ви не можете отримувати пенсію за станом здоров'я, потрібно звернутися із заявою до відділення «Укрпошти» за місцем проживання з проханням приносити її до вас додому.

Чи можуть члени сім'ї отримати недоотриману пенсію в разі смерті пенсіонера?

Сума пенсії, що була недоотримано пенсіонером у зв'язку зі смертю, не включається в заповіт. Вона виплачується членам його сім'ї. Заява про отримання пенсії потрібно подати до Пенсійного фонду не пізніше ніж через 6 місяців після смерті пенсіонера. Якщо до Пенсійного фонду надійдуть заяви від кількох членів сім'ї, то пенсію розділять між ними порівну.

Виплату пенсії можуть припинити районні управління Пенсійного фонду або суду в таких випадках:

- якщо пенсія оформлена на підставі документів, що містять невірну інформацію;
- якщо ви проживаєте за кордоном (якщо інше не передбачено міжнародним договором України);
- якщо ви не отримували пенсію 6 місяців підряд;
- в разі смерті пенсіонера.

Для поновлення виплати пенсії потрібно звернутися в районне відділення Пенсійного фонду.

Якщо ваші права порушуються (не вчасно видається пенсія, пенсія виплачується не в повному обсязі та інше), потрібно письмово скаржитися в наступні інстанції:

1. Районні управління Пенсійного фонду.
2. Головне управління Пенсійного фонду в області.
3. Пенсійний фонд України.
4. Прокуратуру.
5. Районний суд.

Перерахунок та виплата пенсій у 2012 році

Після вступу в силу Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік", яким затверджено нові розміри соціальних стандартів, таких як розмір прожиткового мінімуму для різних демографічних груп і розмір мінімальної заробітної плати, **протягом 2012 року 5 разів будуть змінюватися розміри пенсійних виплат** в зв'язку зі зміною розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Розмір прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність:

- з 1 січня 2012 року – 822,00 грн.;
- з 1 квітня 2012 року – 838,00 грн.;
- з 1 липня 2012 року – 844,00 грн.;
- з 1 жовтня 2012 року – 856,00 грн.;
- з 1 грудня 2012 року – 884,00 грн.

Перерахунок пенсій з урахуванням нових розмірів прожиткового мінімуму здійснюється за матеріалами пенсійних справ без подання пенсіонерами заяви та будь-яких додаткових документів.

Відповідно до нових норм, перераховувати всі пенсійні виплати, розрахунок яких залежить від розміру прожиткового мінімуму: це розміри підвищень до пенсій ветеранам війни та жертвам нацистських переслідувань, додаткова пенсія особам, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи, державна соціальна допомога з догляду, розміри надбавок до пенсій донорам, розміри пенсійних виплат, шахтарям, розміри пенсій, нарахованих відповідно до Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб", розміри пенсій за особливі заслуги.

Перерахунок пенсій інвалідам війни та учасникам бойових дій у 2012 році

З 1 січня 2012 року інвалідам війни та учасникам бойових дій, у яких щомісячний розмір пенсійних виплат (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, крім пенсій за особливі заслуги перед Україною) не досягає: у інвалідів війни I групи - 285 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи - 255, III групи - 225, учасників бойових дій - 165 відсотків, виплачується щомісячна державна адресна допомога до пенсії у сумі, якої не вистачає до зазначених розмірів.

Відповідно з 1 квітня 2012 року для інвалідів війни та учасників бойових дій мінімальний розмір пенсійної виплати становить:

- у інвалідів I групи — 2388,30 грн (838,00 грн x 285%);
- у інвалідів II групи — 2136,90 грн (838,00 грн x 255%);
- у інвалідів III групи — 1885,50 грн (838,00 грн x 225%);
- в учасників бойових дій — 1382,70 грн (838,00 грн x 165%).

У разі зміни прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, проводиться перерахунок зазначеної допомоги виходячи з розміру встановленого пожиточним мінімуму.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОСІБНИК
АБЕТКА ПЕНСІОНЕРА

Виготовлено в рамках проекту
**«Захист прав соціально вразливих верств населення в Чернігівській
області»**

Для безкоштовного розповсюдження

Підписано до друку: 23.02.2012 р.

Наклад 1000 екз.

Чернігівський громадський комітет захисту прав людини

14000, м.Чернігів, вул. Горького 57/1

Тел./факс: +380 462 625-381

E-mail: info@protection.org.ua

<http://www.protection.org.ua>

Надруковано на поліграфічній базі СПД Чаус В.О.